

az igaz magyarság, külállamokban kell megkeresse kenyerét, míg idegen fajok, mert azok kül támogatást nyertek, rövásunkra megerősödvé, tért és hatalmat nyertek.

A nemzet a kiegyezést támogatókat nagy részben a parlamentből kiüzte és az önállóságért küzdők sorából töltötte be helyeiket.

Alkotmányos fejedelem, ki uralkodik, de nem egyttal kormányoz is, elfogadja a nemzet ítéletét és kormányt nevez ki a megalakult többségből. Uralkodónk nemcsak esaládi nevelése, de 1848-tól 1867-ig tartó osztrák és 1867-től mostanig tartó szabadalvüparti nevelése folytán is, azon kijelentése után, hogy „az alkotmány szó, csak szóvirág”, felosztatja törvénytelenül az engedetlenkedő országházat, majd az így alakult többséget is megvetve, kinevez egy alkotmányellenes miniszteriumot, a ház üléseit elnapolja. A nemzet passzív rezisztenciával felel, feliratban törekszik felvilágosítani királyát, de uralkodókra ez semmi befolyással nincs, ő korlátlan uralomra törekszik, királyi palástja alá veszi kormányát, mely erőszakot erőszakra halmoz és ennek révén a nemzetnek megüzni, hogy az átmeneti kabinetnek most már a tettek mezejére kell lépnie.

I. Károly angol király.

A Stuartok közül az angol trónon a második. Egy jó, egy nagy fejedelemnek birt tulajdonaival. Hűtlenség volt szerencsétlensége fő oka, s emlékeztetőn a legnagyobb folt De történetírői szerint, nemcsak természeténél és szokásánál fogva, hanem elvből volt hitszegő; közte és alattvalói között semmi sem volt, a mi kölcsönös szerződés természetével bírhatott; ha akarta volna, sem vehetkezhet le kényuri jogait; minden ígérétenben befoglaltatott a tartalék, hogy azt az ígérést, szükség esetén megszegheti, s hogy e szükség esetének egyedül ő a bírója.

Mindjárt uralkodása elején veszi kezdetét az a merész kockajáték, melytől az angol nép sorsa függött. Az alsóház merészen, de csodás ügyességgel, hidegvérrel és kitünőleg játszott a azt. Nagy állam férfiak állottak a gyülekezet élén, melyen tekintők a multba, s messze pillantók a jövőbe. El voltak határozva a királyt oly helyzetbe hozni, hogy kénytelen legyen vagy a parlament kívánataival egyezőtleg intézni az igazgatást, vagy erőszakosan megtámadni az alkotmány legszentebb eleveit. Ehez képest folyamodásokat igen gyéren intéztek hozzá. Úgy találta, hogy vagy az alsó házzal egyetértőleg, vagy egészen törvény ellenesen kell kormányoznia. Nem késett a választással. Eloszlatta első parlamentjét, s adót szedett önhatalmulag. Új parlamentet hívott egybe, s úgy találta, hogy azzal még nehezebb bánta, mint az elsővel. Megint az elosztatás eszközehez nyúlt, új adót vetett ki, a törvényes jog minden színe nélkül, s az ellenzék vezetőit bebörtönöztette. Katonáságot szállásolt a néphez. Ez lázongást okozott. A király egy harmadik parlamentet hívott egybe, hamar észre vette, hogy az ellenzék erősebb és szilajabb volt, mint valaha. Elhatározta most változtatni taktikáján. Egyeztetre lépett. A parlament nagy pénz segélyt ajánlott, ő pedig megerősítette Anglia szabadságának második nagy oklevelét, mely „jog kérvénye” név alatt ismeretes. Az öröm nem tartott soká, mert az adóbehajtás után, ígéréteit azonnal megszegte és a tiltakozó parlamentet felosztatta 1629. március havában és nem is hívta egybe 1640 áprilisig.

Harmadik parlamentje óta maga volt saját első minisztere. Némely egyéniségeket mind az által, a kiknek természete és tehetségei céljaira alkalmasak voltak, az igazgatás különböző ágának élére állított.

Wentworth Tamás utóbb lord Wentworth és Strafford gróf, egy nagy ügyessé, ékesbeszédű, bátor, de kegyetlen és hatalmaskodó természetű férfi volt tanácsosa, kiből politikai és hadügyeket illetőleg leginkább megbízott. Célja volt olyan korlátlan egyedurrá tenni Károlyt, mint bármely király a szárazon, a korona rendelkezése alá vetni az egész nép személyes szabadságát és vagyonát. Eszköze volt a „csillag kamara” politikai szék. Az egyházi igazgatást végezte Laud Vilmos canterbury érsek a „magas bizottság” hitnyomozósok által. A kormány általok, kénye szerint alkalmazhatta a pénzbüntetést, börtönt, szegény padot és tagcsönkítást Forrongott az ország, mely hittérítési erőszakoskodások miatt Skociába gyorsan forradalomá lett. Megkísérleték a fölkelést karddal győzni le, de a nép kebeléből került katonasággal nem sikerülvén, 1640 tavaszán összehívta a parlamentet, de ezt újólag felosztatta.

Megkezdődött a nyílt erőszak. Adóbehajtás, katonák erőszakos besorozása, kintpad használat, bebörtönzések. De már ugyanazon év november havában kénytelen volt a király a nemzetnek engednie. A börtönökben sinylettek visszanyerték szabadságukat. A nemzet boszuja kimeletlenül üldözte a korona tanácsosait. Finch lord helytartó szökéssel menekült. Laud a Towerbe záratott. Strafford ítéletileg kivégeztetett. Ugyanaz nap, midőn ez történt, a király egy törvényt hagyott helyben, mely őt arra kötelezte, hogy a parlamentet, annak beleegyezése nélkül, nem függeszti föl, s nem napolja és oszlatja el.

A kormány vád alá helyezése.

Hir szerint a Fejérváry-kormány hogy a közfigyelmet, a nemzet önállóságára oly annyira szükséges követelményektől elvonja, törvényjavaslatokat szándékozik betérjeszteni az „általános titkos szavazat”, „földtehermentesítés”-ről, melyek nem átmeneti és alkotmányellenes kormány feladatát képezhetik, mert ezen javaslatok terjedelme szabadelvűsége, komolysága és nagy hordereje, egy „kicsoda-mics da miniszterium” tudását, munkaerejét jóval felülmúlja. A kormány melto szövétségei, a nemzetközi szociáldemokraták, kik nem ösmernek sem Istent, sem hazát, csak azt, aki nekik mocskos szolgálataikért megfizet, szeptember 15-re a parlament elé szándékoznak gyűlni tüntetési célból, sokak állítása szerint azért, hogy a képviselőházat befolyásolják az általános titkos szavazat behozataláért. Uramfia minő kelepcebe kerül a kormány, ha csakugyan a parlamentben ilyen követeléssel állanak elő és a többség elvénél fogva elfogadja. A többség pedig, a koalíció, komolyan gondolkozik a kormány vád alá helyezése eszméjével. Vajjon mikor erjük el, hogy a nemzet nyugalmanak háborgatói, I. Ferenc József főtanácsosai sorsára jussanak? Mikor lesz nemzetünk oly egy akaratú, mint az angol nemzet Károly idejében?

Védekezés az adóbehajtás ellen.

Szalay László orsz. képviselő a „Magyarország” vasárnapi számában fennebbi címmel cikelyt ír, a melyben a vármegyék közigazgatási bizottságait is a nemzeti ellenállás szolgálatába hívja.

E szerint a kormány a maga törvénytelen életét további erőszak által kívánja meghosszabbítani s az ellenálló vármegyék határozatainak hatályát a saját pénzügyi közegeinek tevékenységével törekszik megszüntetni.

A vármegyéknek tehát a megindított küzdelmet ezen újabb küzdelmen, a pénzügyi közigazgatás terén

kell megvívniok, oly csatamezőn, ahol az 1886. évi XXI. t.-c. 20. §-a már egymagában nem elegendő fegyver s ahol a közgyűlési határozatok a kormányerőszak ellen hatályos védelmet nem nyújtanak.

A megszorult kormány előre láthatólag megújuló kísérleteket fog tenoi arra, hogy a községek által bérbevett, vagy megváltott, avagy reájuk utalt bor- és husfogyasztási adókat a megyei határozatok ellenére s a községek jogkörének megkerülésével saját közegeivel beszedesse és az adóhivatalokba befizettesse.

A közigazgatási bizottság ez ellen az 1889. évi XXVIII. t.-cikkkel sikeresen védekezhetik, mert ennek értelmében a bizottság jogosítva van az ügyek egyrésztében első, más csoportjában másodfokon a pénzügyigazgatóság határozatai felett határozni s már itt is módja, alkalma és köteleessége a kormánynak minden törvénytelen kísérleteit meggátolni.

Fontos joga a bizottságnak az is, hogy a 15. §-alapján „a pénzügyi közigazgatás közegeinek működését saját kebeléből választott két tagból álló küldöttség által esetenként ellenőrizheti s egyes ágazatokra nézve azok működésének állandó ellenőrzése végett általa kijelölt megbízottak kiküldését hozhatja javaslatba.”

Ezen jog képessé teszi a bizottságot arra, hogy a kormánynak minden a pénzügyi közigazgatás terén tett intézkedésről azonnal tudomást szerezzen s ha ezek törvénytelenek, azokat kellő időben és módon ellensúlyozza.

Ezen kívül is a pénzügyi igazgatóság főnökétől vagy helyettesétől a pénzügyi igazgatás minden ágazatára nézve akár nyílt ülésben, vagy írásbeli uton, joga van a bizottságnak felvilágosítást követelni s a mutatkozó bajok azonnali orvoslására hozzá figyelmeztetést vagy felhívást intézni. Ezzel is lehetővé van tevé, hogy a törvénytelen kísérletek már csirájában elfojtassanak.

Igen nevezetes és eredményes befolyást gyakorolhat a bizottság a pénzügyi közegek működésének törvényességére a törvény 27. §-a alapján is, a melynek értelmében az első fokú fegyelmi hatóságot a pénzügyi igazgatóság főnökének, a p. ü. tanácsosoknak, titkároknak, a főbiztosoknak és a számvevőség vezetőjének fegyelmi ügyeiben a közigazgatási bizottság fegyelmi választmánya gyakorolja.

A törvény 28. §-a értelmében pedig a közig. bizottság a p. ü. igazg. főnöke, annak helyettese, a segédzsemyezet és p. u. ig.-nak alárendelt összes pénzügyi közegek ellen a fegyelmi eljárást megelőző vizsgálatot jogosítva van elrendelni s a 33. §. értelmében meg ugyanezeket a vizsgálat elrendelésével egyidejűleg felfüggesztheti.

Eme taghataskörben a pénzügyi közigazgatás állami közegeit mindenkor a törvényes uton lehet tartani s ezt áthágniok a kormány törvénytelen utasítása esetén sem szabad.

Ajánljuk különben a ma d. u. 4 órakor összeülő 40-es bizottság figyelmébe az elmondottakat, hogy a közigazgatási bizottságban mozgalmat indítsanak ezen törvényes jog megfelelő gyakorlására.

Külföldi fürdőlevél.

Wörishofen, aug. 25.

Wörishofen, ez az excentrikus fürdőhely Münchentől északra fekszik, körülötte lapályos mezők és rétek terülnek el, csak észak felé van egy kis emelkedés. Éghajlata mindazáltal a mi erdélyi éghajlatunkkal egyezik. Az aratás ugyancsak július hó második felében van, minnek oka, hogy a svájci havasok már elég közel vannak.

Wörishofen tán az egyedüli fürdő a világon, a hol a víz, a tisztá forrásviz gyógyító erejét a legkövetlenebbül kihasználják. Itt a víznek a gyógyhatását ugyszólván minden betegségre mintegy rá akarják oktrojálni, a mi ha nem is jár minden esetben sikerrel, mégis az évenként megforduló 7000 beteg nagy része gyógyulva vagy legalább enyhülve hagyja el Wörishofent. Az idegbetegek százféle neme van itt képviselve; rheumás, kőszvényes, gyomor- és tüdőbajos egyének százával találkoznak naponkint.

Még most is némileg az a hiedelem van elterjedve, hogy ha semmi sem használ már, ha az orvosi tudomány már nem segít, akkor jön Wörishofen. Annál inkább figyelembe veendő, ha innen egy beteg gyógyulva, vagy legalább megkönnyebbülve távozik, mert felle sok esetben pálcát tört a tudomány. Dacára, hogy egész Európában alig van orvos, aki betegét ide küldené, mert ugyszólván előre irigylik a bekövetkező sikert, mégis a világ minden tájáról jönnek ide betegek. Amerikából vagy husz család volt már az idén, Braziliából, Mexikóból szintén néhány, de a legmesszebb Jáva szigetéről is jöttek. Magyarok még mindig körülbelül kétszázan vannak itt. Mult hóban számuk a négyesázat is megközelítette. Egy karácsony óta itt levő magyar kereskedő említette, hogy ő a betegek nagy részét ismerete, azoktól tudja, hogy egyiküket sem orvos küldte ide. Ez a kereskedő 3 év óta idegbénulásban szenvedett, járni nem tudott. Megpróbált mindenféle kénés és iszapfürdőt, nem használt semmi, most bot nélkül jár.

Különösen az idegbetegek vannak legnagyobb számban, ezeknek a legtöbb esetben ha nem is teljes gyógyulást, de föltétlen javulást biztosít a kura. Annyi érdekes gyógyulási esetet hallani, hogy nem is lehet mind leírni.

A fürdőben sok elegáns szálloda, villa és magánlakás áll a betegek rendelkezésére.

Mindegyik egy nagy kert közepette fekszik, úgy hogy árnyékot, napot az ember kívánsága szerint találhat. Ezev magánházakban, bérházakban teljes ellátás, lakás, tisztességes étkezés hetenkint 16—30 koronáig. A szállodákban szobák 1 koronától 3 koronáig kaphatók.

Egy ebéd, ami állott leves, özcomb macaronival, pipehus, ugorkasaláta és egy drb almáslepény, 1 pohár sör és 1 kenyér 1 korona 96 fillér.

Azt hiszem ezek után felesleges az itteni olcsóságról beszélni. Az ut drága ugyan, de ha az ember csak 4 hétig itt van, az itt található olcsóság azt kiegyenlíti.

Jövöre másról.

Dr Papp Ferenc.

A „Székelyek és oláhok”-hoz.

(Folytatás és vége.)

Nekünk feltétlen összetartásra van szükségünk, mert ha elövezzük: Dr Moldován Gergely egyetemi tanárnak a Románység politikai történelméről, Dr Réthy Lászlónak az oláhnyelv és nemzet megalakulásáról, Nagy Sandornak a jobbágyság történetéről, Dr Szádeczky Lajosnak Erdély és Mihály vajdáról, Sinkainak a román nemzet történelméről, s ujjban Dr Gráma Sandornak viszont a román nemzet egyházi történetéről irt műveit, s ezeket figyelemmel átolvassuk, önként rájövünk azon eszmére, hogy: a magyar és román egy nagy német és szlav hatalom közt lakik s egymásra vannak utalva, hogy közös erővel fentartsák egymást.

Kiadott a magyarnak jeles férfiakat átalakulás folytán? Ki volt

Könyv- és tanszerkereskedésben Székelyudvarhelyt. Kossuth Lajos utca 15 (a Budapest-szálloda mellett). Ugyanott mindennemű iskolakönyvek a legjobban és olcsón köthetnek be.

TANKÖNYVEK, TANSZEREK és mindennemű iskolai cikkek BÉTFEGY PÁL ÉS TÁRSÁ

Huny
tergon
tanu
multa
Mi
Romá
lédel
Honna
veszne
földön
ujabb
gyaná
fürdőj
sok pé
lünk é
lan sz
veltség
semmi
nél.
Ugya
ember
s össze
kell ol
ból ?
Szom
azok, i
egyik,
nelméb
Ugya
vajdana
dön a
Bathori
a hová
Csikar
Nem Kr
lázsc?
nem szé
de pénz
Mihály
árta/lan
pópa (s
gédiának
Ma is
nép ajká
„Szen
Békül
Mivel
Egyne
De tov
mádefalv
kell? ka
kelység-
kelyt a f
német-e?
engedetle
Ma is ot
falva köz
haliak er
döztek az
san hird
történelm
Az iró
azt hisze
sem bizon
gyerek ko
azt.
Már m
hol az ol
hosítottak
kérem: n
oláhosított
Udvarhely
ben? és k
tulni? . .
Erre vá
Balázs a
hol az itt
nem oláho
lásu szék
mert: ezek
dalmi teki
a székelye
Az 184
Csik-, Gye
szék- és
gőr. kath.

Hunyadi János, Oláh Miklós, esztergomi érsek és az aradi 13 vértanu vezére? Feledni nem lehet a multakat és szenvedéseit! . . .

Mi lenne a székely népből, ha Románia nem adna töröküzöt, cseledeinknek jó fizetést s napszámot? Honnan építnek sokan házakat és vesznek birtokokat itt a Székelyföldön, ha nem Románia és most újabb időben Amerikából? Vendég gyanánt jönnek Romániából ásványfürdőinkre a bojárok, itt hagynak sok pénzt nálunk, barátoknak velünk és itt váratlanul egy gondolatlan szóra, csak azt hallják: „miveltéségök nincs, erélyük, vitézségük semmi, nem egyebek elpuhult nép-nél.“

Ugyan kérem, hogy képzelhet ember ekkor felebaráti szeretetet, s összetartást, ha még ilyesmit is kell olvasni a székelyföldi lapokból? . . .

Szomorú napok, fekete pontok azok, ilyenek fordultak elő úgy az egyik, mint a másik nemzet történelmében, ezt elvitatni nem lehet.

Ugyan kérem: ki vitte Mihály vajdának Erdélyben a Székelyföldön a csikszentdomokosi havasról Balthori András kardinálnak fejét, a hová menekülni volt kénytelen, Csikarcalvára 2 kupa aranyért? Nem Kristály Marton és Ördög Balázs-e? és kik voltak ezek? avagy nem székelyek-e? A kardinál elhalt, de pénzt az illetők nem kaptak, sőt Mihály vajda midőn meg látta az ártatlan fejét, felkiáltott: „szeráku pópá! (szegény pap!) s ezzel a tragédiának vége volt . . .

Ma is ennéll szentdomokoson a nép ajkán ez a vers:

„Szentdomokos népe Rómával
Béküljél ki a szent atyával
Mivel csak százesztendőös börttel,
Egynek vétke töröltetik el.“

De továbbá: ki ellenkezett Csikmádefalván, hogy neki fegyver nem kell? katona nem lesz? nem a Székelység-e? ki tanította meg a székelyt a fegyvergyakorlatra? Nem a német-e? és ki vallotta buját az engedetlenségnek? nem a székely-e? Ma is ott van a Csicsó és Madéfalva közti országot mellett az elhaltak emlékfája, kiket összelövöldöztek az engedetlenségért és busan hirdeti a székelység gyászos történelmét! . . .

Az író ur ha csiki származású, azt hiszem nem kell mondanom, sem bizonyítanom ezeket, mert már gyerekek korából szüleimről jól tudja azt.

Már most áttérek azon vádra, a hol az oláhok poloska módra oláhositottak a Székelyföldön. Ugyan kérem: melyik magyar községet oláhositotta el az oláh itt Csik-, Udvarhely- és Haromszék megyékben? és kiktől akar itten megtisztulni? . . .

Erre válaszul megfelel Br Orbán Balázs a Székelyföld leírásában, a hol az itteni gör. kat. románokat nem oláhoknak, hanem „keleti vallású székelyeknek nyilvánítja“. Igen, mert: ezek úgy nyelvi, mint társadalmi tekintetben egy és ugyanazok a székelyekkel.

Az 1848. évi szabadságharcban Csik-, Gyergyó-, Kászón-, Haromszék- és Udvarhelymegyéből több gör. kath. vallású székely vett részt

és ma nyugdíjat élvez; s hát talán ezektől akar megtisztulni az író ur? hagyja el, hisz ezek már úgy is öregek, az idő elsöpri őket! . . . Emlékek áldott! . . .

Itt eszembe jut Petőfinék ezen mondása:

„Guny kacaj gyanánt süvöltöz
Feletem a forogteg,
Hadd gunyoljon — rajta én is —
Egykor jókat nevetek“. . .

Értsük meg egymást! Ki szeletet, vihart arat. Mi okozta Magyarország a török uralom alatti létet? Nagy Napoleonnak bukását? Rómának rabigába esését? Nem az elbizakodás és nagyravágás-e? Ezért tehát a honboldogítást ne a gyűlölség, harag és irigység, hanem a felebaráti szeretet és összetartásban keresse: „hass, alkoss, gyarapíts s a haza fenye derül.“

„Minden országnak támasza, talpköve a tiszta erkölcs, mely ha megvész, Róma ledől s rabigába görbed!!“. . .

A görög keleti vallásuaknak azért, hogy az író szerint „poloska-módra szaporodnak“, van autonómiájuk, kongruájuk, míg a gör. katolikusoknak nincs, sőt huzódik Isten tudja mióta, s hát ez igazság Nagy Magyarországnak?!

Értsük meg egymást! s segéljünk egymás baján s a kérdés megoldódik. Hisz ugyanis írva van:

„A nagy világon e kívül
Nincsen számunkra hely,
Áldjon vagy verjen sors keze . . .
Itt élünk — élünk — halunk kell!“

Szétfoszlott hazakévéből — nem telik a veke . . .

Székelyudvarhely, 1905. aug. 25.

Sándor István,
gör. kath. esperes.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Új tanár.** A közoktatásiügyi minisztérium vezetésével megbízott ügyvezető a Nosz Gusztáv a helyezésével üresedésbe jött tanári állásra Király László szolnoki áll. főgimn. tanárt helyezte át a helybeli kir. főreáliskolához.

— **A jóléti bizottság ülése.** Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottságának a válságos politikai helyzetre való tekintetből megválasztott 40-es jóléti bizottsága ma (csütörtökön) d. u. 4 órakor, a vármegye székháza kistermében tartja meg alakuló ülését.

— **Vége a vakációnak.** Mai nappal vége a nyári szünidőnek. Holnap megnyílnak az iskolák és ismét élénk, pezsgő élet költözik városunkba, hol a tanuló-ifjúság magas színvonalon álló intézetekben nyer oktatást. Az ország minden részéből összeseregleg ifjúságot szívesen köszöntjük és kívánjuk, hogy a hazafias tanárok fáradságos munkássága jövőre is bő eredményt nyújtson számunkra! A beiratás minden iskolában holnap megkezdődik.

— **Szülők és tanítók figyelmébe.** Az összes középiskolák és elemi tanintézetek tankönyveinek pontos jegyzékét kellő mennyiségben Betegh Pál és Tarsa könyv- és tanszerkereskedése kinyomatta s az iskolák igazgatóságaihoz megküldötte. Beiratás-kor mindenki kérjen tehát tankönyvjegyzéket, melyből a szükséges tankönyvekről pontos tájékoztatást nyerhet.

— **A legtöbb állami adót fizetők névjegyzéke** az 1886. évi XXI. t. c. 25 §-ában foglalt rendelkezés értelmében folyó évi szeptember hó 1-től 8-ig terjedő idő alatt, a var-

megye főjegyzői irodájában közszemlére lesz kitéve. Erről azzal értesítem érdeklődőket, hogy azt jelzett időben, a hivatalos órák alatt betekinthetik s ez alapon, a törvényhatósági bizottsági tagok 1906. évre összeállítandó névjegyzékébe leendő felvételre való jogukat érvényesíthetik. Felhívom továbbá azokat, kik az 1886. évi XXI. t. c. 36. §-a értelmében állami adójuk kétszeres számítására igényvel bírnak, hogy azok kétszeres számítás iránti kérésüket, az igazoló választmányhoz címzetten, folyó évi szeptember hó 8-ig annál is inkább adják be, mivel ellenesetben ezen kedvezménytől elesnek. Székelyudvarhely, 1905. évi augusztus hó 29-én. Dr. Damokos, alispán.

— **Eljegyzés.** Liebermann József helybeli úgynök eljegyezte Weinreb Hanni k. a-t Margittán (Biharm.)

— **Multság a parajdi tüzkárosultak segélyezésére.** Vasárnap (szeptember 3-án) a Gergey-féle Sósfürdő helyiségben, a parajdi tüzkárosultak felsegélyezésére táncmultságalegybekötött népiünnepély lesz, a melyre már most felhívjuk a közönség pártfogó érdeklődését.

— **Székely akció.** A kereskedelemügyi minisztériumban e hó 28-án Vörös László ügyvezető miniszter elnökletével értekezlet volt, amelyen megbeszélés tárgyává tették azt a javaslatokat, melyeket a Székelyföld ipari fölségítésére a minisztérium kidolgozott. Az értekezleten az elnöklő ügyvezetőn kívül Sz. Szakáts Péter, Sándor János, Székely György, Tauszig B. Hugó, Sztéryenyi József államtitkár, Koós Mihály, Lázár István, Bürger Albert, László Gyula szólaltak fel s elfogadták a kormányának következő javaslatait:

1. A székely házi és kisipar iránvítása, vezetése és fejlesztése céljából átszervezendő a székelyföldi iparmuzeum, mely kapcsolatba hozandó a marosvásárhelyi fa- és fémpári szakiskolával és egy a kisiparosok használatára szolgáló közös gépműhellyel. 2. A felállítandó székely ifjaknak ipari pályára való nevelését szolgáló, legalább 100 székely inas befogadására berendezendő internátus Brassóban. 3. A brassói internátus beválása esetén ugyanilyen intézetek létesítendők a Székelyföldet környező jelentékenyebb erdélyi városokban. 4. Kiválóbb székely ifjak néhány évi gyakorlás után a Székelyföld megfelelő vidékein volnának állami támogatással letelepítendők. 5. A Székelyföld alkalmas ipari göcain állami támogatással kisipari termelőszövetkezetek létesítendők és azon kívül a kisipar gépek adományozásával segélyezendő. 6. Államsegéllyel nagyobb közös raktárok és elarusító csarnokok létesítendők a Székelyföld arra alkalmas városáiban. 7. A háziipar különböző agrárüzemelési alapon, államsegéllyel fejlesztendő. Az egyes iparágakban a következő vállalatok létesítésére kinalkoznak alkalmas talaj: A faiparban: 1. Ajtó-és ablakgyár esetleg szövetekezeti alapon Marosvásárhelyen. 2. Középrendű butor készítésére alkalmas közös műhelyek, esetleg szövetekezetek Kézdivásárhelyen, Kovásznán v. M. Vászárhelyen. 3. Bükkfából készült ülőbutorok, valamint székállványok gyártására szolgáló ipartelep a Székelyföld bármely bükkes gazdag vidékén. 4. Botgyári vállalat létesítése Csikvármegye erdős részén. 5. Háziipari alapon vállalkozó utján az esztergályosipar s a játékszerek készítésének telkarolása. A fonó szövőipar terén a megkezdett alapon a házi szövőiparnak továbbfejlesztése és ugyanazon alapon több vállalat létesítése kívánatos. Az agyagiparnál az iparosok nevelésére kell a sulyt fektetni, még pedig néhány értelme-

sebb iparost ösztöndíjjal gyakorlaltilag kiképeztetni s államsegéllyel lehetővé tenni a tisztességes műhely berendezését, valamint a megfelelő kemence építését. A kő- és márványiparban arra alkalmas, megbízható vállalkozók gépsegéllyel lesznek támogatandók, versenyképességük pedig vasuti szállítási kedvezményekkel lesz növelhető. Az üvegiparban az ásványvízes palackok gyártása volna fejlesztendő. A vasipar terén elsősorban a meglévő szentkeresztbányai vasgyár öntvényüzeme volna kibővíthető, valamint közönségesebb szerárúknak gyártását kellene fejleszteni. További feladat itt az erdővidéki vasgyár létesítése lág vasöntvények és a torockói vasgyár felállítására a szerzőszámok, kovácsolt áruk és keménydrót előállítására. Az utóbbi gyárral kapcsolatban a szerárúkat készítő kisvasipar, illetőleg vashaziipar meghonosítására is lehet kilátás s erre mindenesetre kísérletet kell tenni.

— **Napfogyatkozás.** Tegnap közvetlen a délutáni órákban nálunk is látható volt a részleges napfogyatkozás, melyben Spanyolország és Tunisz lakói — hol a hold teljesen elfedte a napot — egész pompájában gyönyörködhetek. Az egholt borult és kevés csapadék után a levegő lehült.

— **Beiratások az ev. ref. leányiskolában.** A helybeli ev. ref. leányiskolában a beiratások szept. 1-én kezdődnek meg és 5-éig tartanak. A tanítás szept. 6-án veszi kezdetét. Egész tandíj 8 korona; beiratási díj, mely alól egy tanuló sem menthető fel, 1 korona: előre fizetendő. Tandíj mentesség iránti kérvények az iskolaszékhez címezve, az ev. ref. leányiskola igazgató-tanító-nőjéhez adandók be. Ezeknek beiratási határideje szintén szept. 5. Később érkezők nem vétetnek figyelembe. A használandó tankönyvek felől az igazgatónő ad felvilágosítást. Székelyudvarhely, 1905. aug. 24-én. Az iskolaszék.

— **A székely földek javítása.** A marosvásárhelyi cukorgyar évenként 30,000 mm. méziszapot ingyen bocsát az erdőrészi gazdák rendelkezésére. A székely kirendeltség, miután a gazdák a méziszap gazdasági értékét nem ismerik, elhatározza, hogy annak trágyaértékét alkalmas módon megismerteti.

— **Felvételi értesítés.** A székelyudvarhelyi közsegi elemi fiú-népiskola I—VI osztályába az 1905-6. tanévre felvételnek mindazon növendékek, akik folyó évi szeptember hó 1-ig 6-ik életévüket már betöltötték, de a 12. évüket még nem haladták meg. Azon növendékek, kik már jártak iskolában, értesítő könyvecskéjüket hozzák magukkal, az újonnan jelentkező tanulók szülői pedig hozzanak az anyakönyvvezető által 4 fillér díj ellenében kiállítandó születési igazolványt vagy rendes születési anyakönyvi kivonatot. A beiratások szeptember hó 1, 2, 4 és 5-ik napjain d. e. 8—12-ig és d. u. 2—4-ig az iskola tanácstermében fognak eszközöltetni, a tanév pedig 6-án d. e. 8 órakor nyitatik meg. Jelen tanévben az I. osztályt tanítani fogja: Gyerkes Mihály, a II. osztályt: Kertész Albert, a III. s ha beállítható lesz a VI-ik osztályt: Blajer Balázs, a IV-ik—V-ik osztályt: Lőrinczi Béla tanítók. Elemi iskolai oktatásunk teljesen ingyenes s így a növendékek nem fizetnek semmiféle díjat, sőt az összes tanuló ifjúság ellátatik minden szükséges íróeszközzel és füzettel, a szegény tanulók pedig tankönyvekkel is. Felkértem azonban a tehetősebb szülők, hogy gyermekeik író- és tanszkezeik megváltása, valamint a szegények felsegélyezése céljára a beiratások alkalmával adakozni sziveskedjenek. A városi övo-

dába a beiratkozások az óvoda helyiségében, szintén a fenti napokon történnek. Az óvókötelesek is felvannak mentve minden díj fizetése alól. Székelyudvarhely, 1905 aug. 24. Az igazgatóság.

Halált okozó szélvihar dühöngött e hó 28-án Oroszhegy nagyközség vidékén. A Forrásköz- és Sölyomkőhegyen végveszéllyel fenyegette a lakosságot. Pál János Péter ujon épült csűrét derékban felszakította a szél és a benne volt gabonát s takarmányt a zetek-laki havas széléig szórta szét. Vas Antal oroszhegyi lakos, 30 éves fiatal embert, aki a Fábián-féle fűrészgyár számára fáért ment a szentmihályi erdőbe, a János csapása nevű havasrészen az óriási szélvihartól kitördelt két hatalmas fa agyonütötte és mintegy 3 órai kínos szenvedés után meghalt. A szegény embernek felesége és 3 kiskorú gyermeke maradt — kenyérkereső nélkül. A roppant nagy szélvihar óriási károkat okozott a magasan fekvő vidéken.

A pénzügyigazgató birságholhat. Marostordavármegye közigazgatási bizottságában szóvá tette Erődy főjegyző, hogy miután a körjegyzők a különböző hivatalok (pénzügyigazgatóság, járásbíróstb.) részéről annyi rendbirságot kapnak, hogy egynémelyikének csaknem egész fizetését felemészti a rendbirság, ennél fogva — ha valamelyik körjegyző kötelességét hanyagul teljesíti, rendbirsághol helyett a vármegye alispánjához tétessék előterjesztés, aki feyelmi uton igyekezzék őket pontosságra szorítani. György Pál pénzügyigazgató felszólalására azonban egy szótöbbséggel a pénzügyigazgató rendbirságholása mellett foglaltak állást. Ez alkalommal a p. ü. ig. oly vehemens kijelentéssel argumentált,

hogy az elnöklő főispán kénytelen volt őt rendreutasítani.

Tánciskola Simkovits József okl. táncitanító Székelyudvarhelyt, a Budapest szálló színháztermében folyó évi szeptember hó 15 én nyitja meg tánciskolai tanfolyamát. A közkezdveltségnek örvendő táncitanító már megkezdte az előkészületeket.

Cseléd- és munkakönyvek portómentessége. A belügyminiszterium 57034. III/c-905 sz. körrendeletel tudatja, hogy a kereskedelemügyi miniszterium 21,388-905. sz. átirata szerint az 1876. XIII. t.-c., illetve az 1884. XVII. t.-c.-ben említett cseléd- és munkakönyveket „Nyomtatvány” jelzéssel, illetve tartalomnyilvántással az egyetemi nyomda a kiállításra jogosított hatóságoknak postadíjmentesen, ezek pedig viszont az egyetemi nyomdához a könyvek árát szintén portómentesen küldhetik. A cseléd- és munkakönyvek kiállításáért, illetve kitöltéséért a hatóságok semmiféle hivatali (kezelési) díjt nem szedhetnek, mert az illető hatóság hivatalos kötelességéhez tartozik (23364-876. földm. min. és a ker. min. 40493-884. sz. körr.) tehát csak a nyomdai előállítási és a bélyegdíjak szedhetők.

A nagyenyedi kiállításra eddig bejelentett tárgyak mennyisége és minősége, ugy a gép-, mint a terményosztályba, a legszebb sikert biztosítja. A 74 kiállító körülbelül 32 vasuti kocsiakománnyal kivevő tárgyat jelentett be. Ebből természetesen a legnagyobb részt a gépek teszik ki. Az egész Erdély gazdaközön-sége a legnagyobb érdeklődéssel készül a kiállítás megtekintésére. A kiállítási bejelentési határidőt, többek kérésére, a rendezőség szeptember 10-éig meghosszabította. Ez azonban a legutolsó terminus és az ezután bejelentők már technikai okokból sem fogadhatók el. A kiállítás négy napig fog tartani és pedig: szept. 30-tól okt. 3-ig.

TÖRVÉNYKEZÉS.

Főtárgyalások. A helybeli kir. törvényszék büntető osztályánál közelebbről megtartott főtárgyalásokon Gere Mihályné korondi lakos gondatlanságból okozott emberölés vétségeért 1 napi fogházra; Lacza József mihályfalvi illetőségű lopás büntetéseért 6 havi börtönrre és 3 évi hivatalvesztésre; Domokos Ferenc bögyözi lakos gondatlanságból okozott súlyos testisértés vétségeért 5 K fő- és 5 K mellékpénzbüntetésre; Gergely Aron oroszhegyi lakos hatóság elleni erőszak büntetéseért 7 havi börtönrre ítéltetett. Az utóbbi kivételével, melynél az ügyész és vádlott is felebbezést jelentett — mind jogerős az ítélet.

Politikai felelős szerkesztő:

Dr. Hínléder Fels Ákos.

Társ-szerkesztő és laptulajdonos

Betegh Pál

Kiadja: Betegh Pál és Társa ujság-kiadó intézete.

Legolcsóbb és legesinosabb nyomtatványokat készít Betegh Pál és Társa nyomdája Székelyudvarhely.

Három tanuló teljes el-látást kap-hat az Orbán Balázs utcában (Magyari-féle ház). 219.

ÁRVERÉSI HIRDETMÉNY.

A homoród-karácsonfalvi róm. kath. egyház tulajdonát képező, Belmező patakan levő, jelenleg egy kövü, lisztelő malom, fensőbb hatóságai engedély folytán örök áron eladatni határozatott.

Az árverezés 1905. szeptember hó 17-én délután 2 órakor fog a helyszínen megtörténni.

Kikiáltási ár 2600 korona.

Felhívtnak tehát az érdeklődők, hogy a jelzett napon a Homoródkarácsonfalván megtartandó árverésen megjelenni sziveskedjenek.

A vételár készpénzben azonnal fizetendő. A malom használata a mostani bérlet lejártával, f. e. szeptember 29-én (Szent-Mihály napján) lépik érvénybe.

Kelt Homoródkarácsonfalván, u. p. Oklánd, 1905. augusztus hó 24-én. A róm. kath. Egyház nevében:

GÁBOR MÓZES s. k.

róm. kath. lelkész.

IFJ. MÁTYÁS FERENC.
egyház gondnok.

Fischer és Társa

faiskolák

Nagyenyed (Alsófehérmegye.)

40 katasztrális holdon fekvő faiskolánk Erdélyben a legnagyobbak és leggazdagabbak.

Készlet: 80 000 gyümölcsfa különböző alakokban és a legjobb és legfinomabb fajokban.

Gyümölcsvadoncok készlet egy millió.

Gledicsia legjobb kerítés növényben, készletünk egy millió.

Akácfa erdősítésre alkalmas, készletünk egy millió.

Diszcszerjék sétatér, magános fák.

Árjegyzék ingyen.

Faiskoláink megtekintésére az érdeklődőket tisztelettel meghívjuk. 211

Mindenkor friss hozatal!

Teljesen érett **bevesi görögdiinnye, turkesztán-, ananász-dinnye, cseme-geszőlő** legjutányosabban kapható

Gál János utóda

fűszer-, gyarmatáru-, liszt-, bor- és csemegekereskedésében Székelyudvarhelyt. 214. 1-3.

HERMANN GYÖRGY

FESTŐ ÉS ARANYOZÓ SZÉKELYUDVARHELYEN
KOSSUTH-UTCA 16. SZÁM ALATT

Ajánlom magamat a műfestészet többféle ágában u. m. templom, arckép és díszlemléklapok, valamint címtáblák festésére. Fővállalok új templomi berendezéseket régi oltárokat, szőszékeket stb. kiújítok, festek és aranyozok, legszebb kivitelben és jutányos áron. Továbbá műkedvelő ifjaknak, kik a festészetben bevezető útmutatást óhajtanak nyerni, oktatást adok óránként egy korona díjért.

Uj iskolák felszerelése, meglévők kiegészítése, teljes irodaberendezések pontosan és legjobb kivitelben

Betegh Pál és Társa

könyv- és papírárukereskedésében Székelyudvarhelyt.

Monogram - pecsétnyomók,

bélyegzők, ruhajelző eszközök, bélyegző-festékek és állandó festékpárnák dobozokban, mindenféle jelző-készülékek, címtáblák legelőnyösebben kaphatók

Betegh Pál és Társa

könyv-, papír-, író- és rajzszerkereskedésében Székelyudvarhelyt, Kossuth-u. 15.

Rösler és Gábor vaskereskedése

„Az arany patkóhoz“ Székelyudvarhelyen

Van szerencsénk a nagyérdemű közönségnek szives tudomására hozni, hogy e napokban Székelykeresztúron, a Kossuth-téren fióközletet nyitottunk.

Ajánljuk jól berendezett vasüzletünkben kapható styriai acélvassal és kőrisfagerendelyvel ellátott miskolci váltókéinket jótállás mellett; mindenféle ekereszeket, legjobb faju acélkapát, kaszát, ásót, lapátot, csákányt, fejszét, 2, 3 és 5 águ acél-villát, mindenféle ajtó-, ablak- és butorvasalásokat, acél szer-zámokat, brassói portlandcementet, Hunyadi-vasat, sodrony és kovácsolt szeget, csavarokat stb. minden e szakmába vágó vas-árukat legelőnyösebb áron és figyelmes kiszolgálás mellett.

Végül felhívjuk a tisztelt közönség figyelmét az első rangu gyárakból nagy választékban beszerzett többféle legjobb szerke-zetű varrógépraktárukra, melyek felelősség mellett igen elő-nyös áron, esetleg részletfizetésre is kaphatók.

A n. é. közönség becses bizalmába ajánlvá magunkat s jóindulatú szives pártfogását kérve, kiváló tisztelettel

Rösler és Gábor Székelyudvarhely

fióközlet Székelykeresztúron.

SZENKOVITS JÁNOS UTÓDA

férfi és női divat-áruháza

Székelyudvarhely, Batthyányi-tér 4. sz.

Iskolás fiúk Diákok részére

Kész ruhák, kalapok, ingek, nyakkendők, harisnyák, cipők és ágyneműek nagy választékban, előnyös és olcsó árakban kaphatók.

Divatos és olcsó ruha-vállalat merték után, a ruhák ingyen takarításával.

Legolcsóbb árak!